

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΩΝ ΕΡΕΥΝΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ ΣΤΗΝ Ε&Κ

Το GENDERACTION είναι ένα έργο του Προγράμματος Πλαίσιο «Ορίζοντας 2020» που υποστηρίζει τη συνεκτίμηση της διάστασης του φύλου στον Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας. Το παρόν ενημερωτικό έγγραφο εστιάζει στον ρόλο των χρηματοδοτών έρευνας με σκοπό να παράσχει κίνητρα στους εν λόγω βασικούς παράγοντες του ευρωπαϊκού συστήματος Ε&Κ ώστε να καινοτομήσουν στους τομείς του σχεδιασμού και της υλοποίησης πολιτικών για την ισότητα των φύλων.

Οι χρηματοδότες έρευνας αποκτούν δυναμική στην Ευρώπη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προωθεί επί σειρά ετών τη συμπερίληψη της ισότητας των φύλων στην ευρωπαϊκή ερευνητική πολιτική και στα Προγράμματα Πλαίσιο της Επιτροπής. Μολονότι στο επίκεντρο βρίσκονται οι ερευνητικοί φορείς, όπως τα πανεπιστήμια και τα ερευνητικά κέντρα, αρχίζει να δίνονται σταδιακά περισσότερη προσοχή στους χρηματοδότες έρευνας δεδομένου του καίριου ρόλου που διαδραματίζουν στη διαμόρφωση των ερευνητικών σταδιοδρομιών και ερευνητικών προτεραιοτήτων σε κάθε χώρα.

Τόσο το ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου του 2015 σχετικά με τη σταδιοδρομία των γυναικών στις επιστήμες και στο πανεπιστήμιο, όσο και τα συμπεράσματα του Συμβουλίου του 2015 σχετικά με την προώθηση της ισότητας των φύλων στον

Ευρωπαϊκό Χώρο Έρευνας (ΕΧΕ) υπογράμμισαν τον ρόλο των χρηματοδοτών έρευνας σε ό,τι αφορά στην υποστήριξη της σταδιοδρομίας των γυναικών στην επιστήμη και την ισότητα των φύλων στον ΕΧΕ, μέσω της κατανομής επαρκών πόρων για πολιτικές ισότητας των φύλων και την εξάλειψη των προκαταλήψεων λόγω φύλου στη χρηματοδότηση της έρευνας.

Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, παραδείγματος χάρη, καλεί στο ψήφισμά του τους χρηματοδότες έρευνας και άλλους ενδιαφερόμενους να προβλέψουν μεγαλύτερη ευελιξία ως προς την επιστημονική παραγωγή των γυναικών μετά από τη γέννηση ή υιοθέτηση παιδιού. Στόχος είναι να επιτευχθεί συνεπής εναρμόνιση μεταξύ των προτεραιοτήτων των χρηματοδοτών έρευνας και της πολιτικής της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένης της Προτεραιότητας 4 του Οδικού Χάρτη του ΕΧΕ (*Ισότητα μεταξύ των δύο φύλων και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στην έρευνα*).

Ενσωματώνοντας τη διάσταση του φύλου στην έρευνα, αυξάνεται συνολικά η ποιότητα και συνάφεια των έργων E&K, αποφεύγοντας επιστημονικές μελέτες με προκαταλήψεις, που βασίζονται σε στερεότυπα και στο "προεπιλεγμένο" αρσενικό μοντέλο. Καλλιεργεί υπεύθυνη έρευνα για ένα αιεφόρο μέλλον, βελτιώνοντας τις μεθόδους και τα αποτελέσματα E&K, που λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα όλου του πληθυσμού.

(Helsinki Group on Gender in R&I, 2017)

Το Συμβούλιο καλεί τα κράτη μέλη και τους οργανισμούς χρηματοδότησης της έρευνας να παράσχουν κίνητρα που θα ενθαρρύνουν τα ιδρύματα που διεξάγουν έρευνα, συμπεριλαμβανομένων των πανεπιστημίων, να αναθεωρήσουν ή να αναπτύξουν στρατηγικές ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου, σχέδια για την ισότητα των φύλων που να περιλαμβάνουν την έμφυλη διάσταση στο περιεχόμενο και στα προγράμματα E&K, και να κινητοποιήσουν επαρκείς πόρους ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή τους.

(Συμπεράσματα του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της ισότητας των φύλων στον ΕΧΕ)

Η ισότητα των φύλων στην E&K συνδέεται, επίσης, με τη συμμετοχή και τα ποσοστά επιτυχίας στα συστήματα χρηματοδότησης και προώθησης της έρευνας. Η επιτυχία των ερευνητών εξαρτάται από την αξιολόγηση των επιχορηγήσεων των ερευνητών, καθώς και από άλλα επιστημονικά ή ακαδημαϊκά επιτεύγματα, όπως υποδεικνύονται στο βιογραφικό σημείωμα και στο ιστορικό του ερευνητή (Science Europe, 2017:8). Το γεγονός ότι εξακολουθούν να υπάρχουν προκαταλήψεις λόγω φύλου στην αξιολόγηση της έρευνας απειλεί, όπως δείχνουν οι μελέτες, τις προσπάθειες προώθησης της ισότητας των φύλων και διαρκούς απασχόλησης γυναικών σε ερευνητικές σταδιοδρομίες. Επιπλέον, μελέτες από διαφορετικές χώρες και επιστημονικά πεδία δείχνουν ότι οι άνδρες ερευνητές λαμβάνουν μεγαλύτερη ερευ-

νητική χρηματοδότηση από τις γυναίκες ερευνήτριες.

Μόλις πρόσφατα συμπεριλήφθηκαν οι χρηματοδότες έρευνας, είτε ως παρατηρητές είτε ως εταίροι, στα ευρωπαϊκά έργα διαρθρωτικών αλλαγών για την ισότητα των φύλων στα ερευνητικά ιδρύματα, αφού κατέστη σαφές ότι οι διαρθρωτικές αλλαγές απαιτούν συντονισμένη πολιτική με τα ιδρύματα που χρηματοδοτούν την έρευνα και την καινοτομία (E&K).

Το Συμβούλιο της ΕΕ διαδραματίζει κεντρικό ρόλο σε ό,τι αφορά στη διασφάλιση ότι τα Εθνικά Σχέδια Δράσης (ΕΣΔ) και οι στρατηγικές για τον Οδικό Χάρτη του ΕΧΕ εξετάζουν μέτρα ισότητας των φύλων και παρακολουθούν την ισότητα των φύλων στη διαδικασία αξιολόγησης, προκειμένου να προωθηθεί η εφαρμογή της Προτεραιότητας 4 του ΕΧΕ και να βελτιωθεί ο συντο-

νισμός μεταξύ των εθνικών αρχών και των χρηματοδοτών έρευνας.

Οι δυνατότητες των χρηματοδοτών έρευνας όσον αφορά στη διαμόρφωση των εθνικών οικοσυστημάτων E&K

Οι εθνικοί χρηματοδότες έρευνας, και ιδίως οι δημόσιοι, αποτελούν συχνά τη βασική πηγή εσόδων των ερευνητών στην Ευρώπη. Οι δραστηριότητες των χρηματοδοτών έρευνας εστιάζουν, συνήθως, στα ακόλουθα πεδία:

- Κατανομή πόρων σε συστήματα E&K, άρα διαχείριση χρηματοδοτικών μέσων.
- Επιστημονική αξιολόγηση προτάσεων.
- Παρακολούθηση χρηματοδοτούμενων έργων.

Δεδομένου ότι οι περισσότεροι χρηματοδότες έρευνας στην Ευρώπη συμπεριλαμβάνουν στο στάδιο του προγραμματισμού την ισότητα των φύλων στα βασικά τους έγγραφα, η διάσταση του φύλου θα έπρεπε να συνεκτιμάται στο σύνολο των δραστηριοτήτων τους. Όπως συμβαίνει και με τους ερευνητικούς φορείς, οι πολιτικές ισότητας των φύλων πρέπει να είναι επαγγελματικές, συνυπεί, βιώσιμες και προσαρμοσμένες στον εκάστοτε χρηματοδότη έρευνας και στο συγκεκριμένο πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί. Οι δομές για την ισότητα των φύλων (π.χ. υπεύθυνοι, επιτροπές, μονάδα ισότητας των φύλων κτλ.) και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, καθώς και η οργανωτική κουλτούρα και κατάρτιση είναι κοινά τμήματα προτεραιότητας για την ισότητα των φύλων στους χρηματοδότες έρευνας και στους ερευνητικούς φορείς. Εντούτοις, υπάρχουν και άλλες γραμμές δράσης που αφορούν μόνο τους χρηματοδότες έρευνας, όπως η κατανομή των πόρων, η επιστημονική αξιολόγηση και η παρακολούθηση και αξιολόγηση των χρηματοδοτούμενων έργων.

Η **κατανομή των πόρων E&K** αναφέρεται στη βασική δραστηριότητα των χρη-

ματοδοτών έρευνας: διαχείριση κονδυλίων και προσκλήσεις υποβολής προτάσεων σε επιστημονικά πεδία και κοινωνικές προκλήσεις. Αυτό περιλαμβάνει επαρκή χρηματοδότηση ειδικών διεπιστημονικών ερευνών για το φύλο προκειμένου να δοθούν απαντήσεις στις τρέχουσες ανισότητες μεταξύ ανδρών και γυναικών, όσο και διασφάλιση της επαρκούς ενσωμάτωσης της διάστασης του φύλου στο ερευνητικό περιεχόμενο ως οριζόντιο ζήτημα σε όλα τα ερευνητικά πεδία. Οι προτεραιότητες χρηματοδότησης στον τομέα της E&K θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τα διαφορετικά συμφέροντα και τις διαφορετικές ανάγκες μεταξύ ανδρών και γυναικών σε ένα πλαίσιο υπεύθυνης έρευνας και καινοτομίας (RRI). Η ισορροπημένη σύνθεση των επιτροπών και των οργάνων εγγυάται, επίσης, την ισότιμη συμμετοχή ανδρών και γυναικών στη διαδικασία λήψης χρηματοδοτικών αποφάσεων.

Η **επιστημονική αξιολόγηση** των προτάσεων που υποβάλλονται από τους αιτούντες είναι ένας άλλος ιδιαίτερος τομέας που πρέπει να παρακολουθείται τακτικά από τους χρηματοδότες έρευνας για πιθανές προκαταλήψεις λόγω φύλου. Οι σημαντικότερες προκλήσεις εν προκειμένω είναι η θέσπιση κριτηρίων που συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου για την αντιμετώπιση των αιτίων του επίμονου φαινομένου φυλλορροούντων ποσοστών («leaky pipeline»), και η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο περιεχόμενο της χρηματοδοτούμενης έρευνας, με απώτερο σκοπό την παραγωγή γνώσεων υψηλής ποιότητας που λαμβάνουν υπόψη, κατά περίπτωση, τις διαφορές βιολογικού ή/και κοινωνικού φύλου.

Η **παρακολούθηση των χρηματοδοτούμενων έργων** λαμβάνοντας υπόψη τη διάσταση του φύλου αρχίζει να μπαίνει στο επίκεντρο της προσοχής. Μπορούν να χρησιμοποιηθούν δείκτες φύλου ως ισχυρά εργαλεία παρακολούθησης τόσο όσον αφορά στην ορθή ενσωμάτωση, εφόσον απαιτείται, αναλύσεων με βάση το φύλο

στο ερευνητικό περιεχόμενο, όσο και αναφορικά με ζητήματα ισότητας των φύλων όπως η ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στην τάξη των βασικών υπευθύνων για δραστηριότητες διάδοσης και επικοινωνίας έργων, η αναλογία των γυναικών ως πρώτων συντακτών ερευνητικών εργασιών, τα μέτρα συμφιλίωσης επαγγελματικού και οικογενειακού βίου για τα μέλη των ομάδων κτλ.

Τέλος, υπάρχει και ένα νέο πεδίο όπου οι χρηματοδότες έρευνας μπορούν να ενθαρρύνουν την ισότητα των φύλων – **ο τομέας των επιχειρήσεων**. Η δημόσια χρηματοδότηση της έρευνας πηγαίνει σε επιχειρήσεις στις οποίες η αναλογία γυναικών είναι μικρότερη από ό,τι στα πανεπιστήμια και στον δημόσιο ερευνητικό τομέα, σύμφωνα με στοιχεία της δημοσίευσης *She Figures 2015*. Επιπλέον, ο ρόλος που διαδραματίζουν οι γυναίκες ως χρήστες και καταναλωτές πολύ συχνά παραβλέπεται στις διεργασίες συν-δημιουργίας. Αυτή η έλλειψη εκπροσώπησης των φύλων στον τομέα της ευρωπαϊκής καινοτομίας απαιτεί μεγάλη προσοχή και ανάληψη δράσης μέσω δημόσιας χρηματοδότησης της έρευνας.

Έτσι, οι χρηματοδότες έρευνας καλούνται να διαδραματίσουν καίριο ρόλο προκειμένου να ενθαρρύνουν συμμετοχικά έργα καινοτομίας που εξασφαλίζουν την ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων και επιτρέπουν σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού να επωφεληθούν από καινοτόμες διεργασίες και συναφή αποτελέσματα.

Επιπλέον, αποδεικνύεται ότι οι επιχειρήσεις με πιο ισορροπημένη σύνθεση όσον αφορά στα φύλα είναι πιθανότερο να καινοτομήσουν έναντι εταιρειών στις οποίες παρατηρείται μεγαλύτερη συγκέντρωση του ενός ή του άλλου φύλου.

Υποσχόμενες πρακτικές μεταξύ των χρηματοδοτών έρευνας

Διάφοροι χρηματοδότες έρευνας στην Ευρώπη υπήρξαν πρωτοπόροι στη θέσπιση

«Σκεφτείτε ισότητα, οικοδομήστε έξυπνα, καινοτομήστε για την αλλαγή».

Η καινοτομία και η τεχνολογία παρέχουν πρωτοφανείς ευκαιρίες [...] Από τις τραπεζικές συναλλαγές μέσω κινητού μέχρι την τεχνητή νοημοσύνη και το διαδίκτυο των πραγμάτων, είναι ζωτικής σημασίας οι ιδέες και οι εμπειρίες των γυναικών να επηρεάζουν ισότητα τον σχεδιασμό και την υλοποίηση των καινοτομιών που διαμορφώνουν τις μελλοντικές μας κοινωνίες.

Μήνυμα των Ηνωμένων Εθνών για την Παγκόσμια Ημέρα της Γυναίκας 2019

πολιτικών ισότητας των φύλων στις χρηματοδοτικές τους δραστηριότητες και στο πλαίσιο της επιστημονικής αξιολόγησης. Μια μελέτη που διενεργήθηκε από την Science Europe σχετικά με τις διαδικασίες αξιολόγησης από ομοτίμους και τις πρακτικές διαχείρισης επιχορηγήσεων σε δεκαπέντε χρηματοδότες έρευνας στην Ευρώπη συγκέντρωσε ορισμένες υποσχόμενες πρακτικές που εφαρμόζονται ήδη:

- Ισορροπημένη σύνθεση των επιτροπών επιστημονικής αξιολόγησης και άλλων οργάνων που λαμβάνουν χρηματοδοτικές αποφάσεις.
- Συμβουλές από διεθνείς εμπειρογνώμονες σε θέματα φύλου για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον οργανισμό, καθώς και από εξωτερικούς παρατηρητές σχετικά με τις επιτροπές αξιολόγησης. Οι συμβουλές αυτές είναι γνωστές με την ονομασία «παρατηρήσεις ισότητας των φύλων».

- Εκπαίδευση σχετικά με τις ακούσιες προκαταλήψεις στις επιτροπές επιστημονικής αξιολόγησης.
- Παρακολούθηση των ποσοστών επιτυχίας ανδρών και γυναικών αιτούντων μεταξύ άλλων ειδικών δεικτών φύλου για τους χρηματοδότες έρευνας.
- Στόχοι για βράβευση γυναικών και ανάληψη θετικής δράσης που θα διασφαλίσει ότι το ήμισυ των επιλέξιμων αιτούντων είναι γυναίκες.

Το Ιρλανδικό Συμβούλιο Έρευνας (Irish Research Council, IRC) έχει καταστεί μοντέλο αναφοράς για τις πολιτικές ισότητας των φύλων των χρηματοδοτών έρευνας. Η ιδέα πίσω από αυτήν την πρωτοβουλία είναι ότι η ισότητα των φύλων θα εξασφαλίσει αριστεία και θα μεγιστοποιήσει τη δημιουργικότητα και την καινοτομία στον τομέα της έρευνας στην Ιρλανδία. Η στρατηγική για την ισότητα των φύλων και το σχέδιο δράσης του IRC για την περίοδο 2013-2020 εστιάζουν σε τέσσερις βασικές γραμμές δράσης: στήριξη της ισότητας των φύλων στις ερευνητικές σταδιοδρομίες· ενσωμάτωση αναλύσεων βιολογικού/κοινωνικού φύλου στο ερευνητικό περιεχόμενο· ενθάρρυνση των διαρθρωτικών αλλαγών για την ισότητα των φύλων· περιορισμός του πιθανού αντίκτυπου των ασυνείδητων προκαταλήψεων λόγω φύλου στις εσωτερικές διεργασίες. Επιπλέον, το IRC συνδέει τη χρηματοδότηση που χορηγεί στους ερευνητικούς φορείς με την κατοχή χάλκινου βραβείου Athena Swan. Το βραβείο αυτό αφορά στην ύπαρξη γερών θεμελίων τα οποία μπορούν να συμβάλλουν στην εξάλειψη των προκαταλήψεων λόγω φύλου και στην ανάπτυξη μιας οργανωτικής κουλτούρας χωρίς αποκλεισμούς που συνεκτιμά τη διάσταση του φύλου, δηλαδή σχέδιο ισότητας των φύλων, διάγνωση και αντίστοιχες δομές.

Η πρόωθηση της ποικίλης σύνθεσης και της ισορροπημένης κατανομής των αρμοδιοτήτων και δραστηριοτήτων εντός

των ερευνητικών ομάδων που υποβάλλουν αίτηση για επιχορηγήσεις έργων αποτελεί ένα άλλο μέτρο με θετικό αντίκτυπο, που θεσπίστηκε από τον Οργανισμό Τεχνολογίας της Τσεχικής Δημοκρατίας μέσω του λεγόμενου Πίνακα Φύλων.

Οι παρατηρήσεις ισότητας των φύλων στις επιτροπές αξιολόγησης εγκαινιάστηκαν το 2008 από το Σουηδικό Συμβούλιο Έρευνας (Swedish Research Council) και οδήγησαν σε ειδικές συστάσεις για το φύλο όσον αφορά στη διαδικασία αξιολόγησης.

Μια άλλη προτεινόμενη πρακτική είναι ο σχεδιασμός ειδικών διαγνωστικών αναφορών με βάση το φύλο για τους χρηματοδότες έρευνας, όπως εκείνη που διενεργήθηκε πρόσφατα από τον Κρατικό Οργανισμό Έρευνας της Ισπανίας (State

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Έρευνας (ΕΣΕ) προβάλλει το βίντεο του Institució CERCA για τις ασυνείδητες προκαταλήψεις στα μέλη των επιτροπών και κάνει μια ενημέρωση πριν από τις απομακρυσμένες αξιολογήσεις και κατά τη διάρκεια των προσωπικών συναντήσεων.

Επιπλέον, το ΕΣΕ ενέκρινε θετική δράση σχετικά με την άδεια μητρότητας και την άδεια πατρότητας: το περιθώριο επιλεξιμότητας για τις μητέρες παρατείνεται κατά 18 μήνες ανά παιδί, αλλά για τους πατέρες συνίσταται μόνο στη χρονική περίοδο άδειας που όντως λαμβάνει ο πατέρας.

Research Agency). Η αναφορά περιελάμβανε μια μεικτή μεθοδολογική προσέγγιση που συνδυάζει τεκμηριωμένα, ποιοτικά και ποσοτικά δεδομένα με μια τελική πρόταση πεδίων δράσης για τον σχεδιασμό της στρατηγικής ισότητας των φύλων του Οργανισμού.

Εκτός Ευρώπης, τα Ερευνητικά Ινστιτούτα Υγείας Καναδά (Canadian Institutes of Health Research, CIHR) θέσπισαν πριν χρόνια την υποχρέωση να εξηγούν οι αιτούντες την ενσωμάτωση ανάλυσης βιολογικού/κοινωνικού φύλου στην έρευνα (IGAR) στο περιεχόμενο των υποβληθεισών προτάσεων. Κατά συνέπεια, τα CIHR διαπίστωσαν αύξηση των επιδόσεων IGAR στις χρηματοδοτούμενες έρευνες στον τομέα της υγείας.

Όσον αφορά στην καινοτομία, ο Οργανισμός Καινοτομίας της Σουηδίας VINNOVA υιοθέτησε μια διαδικασία αξιολόγησης που συνεκτιμά τη διάσταση του φύλου προκειμένου να εξασφαλίσει το υψηλότερο επίπεδο ποιότητας και συνάφειας της καινοτομίας. Η συμμετοχή των γυναικών σε έργα καινοτομίας προωθείται μέσω του συνολικού στόχου του 40% και της προτίμησης σε έργα με παρόμοιες βαθμολογίες που επιδεικνύουν καλύτερη κατανόηση της ισότητας των φύλων στο σύνολο του κύκλου καινοτομίας.

Συστάσεις προς χρηματοδότες έρευνας

Οι χρηματοδότες έρευνας βρίσκονται σε πλεονεκτική θέση όσον αφορά στη θέσπιση μέτρων που αποσκοπούν στην επίτευξη της αλλαγής στους τρεις τομείς προτεραιότητας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ερευνητικές σταδιοδρομίες, λήψη αποφάσεων και ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο ερευνητικό περιεχόμενο). Οι χρηματοδότες έρευνας στην Ευρώπη καλούνται να αναπτύξουν δικές τους δομές και στρατηγικές ισότητας των φύλων και να λαμβάνουν υπόψη την ισότητα των φύλων στις συμφω-

νίες διεθνούς συνεργασίας που συνάπτουν και στις αντίστοιχες δραστηριότητές τους.

Συστάσεις για την εξέταση των δομών και των διαδικασιών λήψης αποφάσεων των χρηματοδοτών έρευνας:

- Να καθιερωθούν βιώσιμες και επαγγελματικές δομές ισότητας των φύλων και να υιοθετηθούν πλήρεις στρατηγικές ισότητας των φύλων σύμφωνα με τις συμβουλές των εμπειρογνομημόνων σε θέματα φύλου.
- Να διασφαλιστεί η ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων στα όργανα λήψης χρηματοδοτικών αποφάσεων και στις επιτροπές επιστημονικής αξιολόγησης.
- Να συντάσσονται εκθέσεις αντικτύπου της ισότητας των φύλων και ο προϋπολογισμός να καταρτίζεται συνεκτιμώντας τη διάσταση του φύλου.

Συστάσεις για την αποφυγή των προκαταλήψεων λόγω φύλου στο πλαίσιο της διαδικασίας αξιολόγησης της έρευνας:

- Να αναληφθεί δράση για να επιτευχθεί το ιδανικό της «αντικειμενικής» αξιολόγησης με βάση λογικά επιχειρήματα και χωρίς γνωστικές προκαταλήψεις, διενεργώντας τακτικά κατάρτιση σχετικά με τα έμφυλα στερεότυπα και τις ασυνείδητες προκαταλήψεις, και παρακολούθηση και αξιολόγηση αυτών.
- Να ελέγχεται η διατύπωση των κειμένων των προσκλήσεων υποβολής προτάσεων προκειμένου να επαληθεύεται ότι έχει ενσωματωθεί η διάσταση του φύλου, έχει αποφευχθεί η χρήση σεξιστικής γλώσσας και έχουν συμπεριληφθεί διατάξεις συμφιλίωσης του επαγγελματικού και του οικογενειακού βίου που συνεκτιμούν τη διάσταση του φύλου.
- Να διερευνάται πώς/κατά πόσον οι νέες παράμετροι επηρεάζουν διαφορετικά τους άνδρες και τις γυναίκες ερευνητές στα διάφορα στάδια της σταδιοδρομίας τους και στα διάφορα επιστημονικά πεδία.

- Να υιοθετηθούν πολυδιάστατα κριτήρια αξιολόγησης που ενισχύουν την ανοικτή συμμετοχή και τη διαφάνεια (συμπεριλαμβανομένης της προβολής και της ανοικτής πρόσβασης σε ερευνητικά αποτελέσματα που λαμβάνουν υπόψη τη διάσταση του φύλου) και συμβάλλουν στον μετριασμό των προκαταλήψεων λόγω φύλου στις διαδικασίες ερευνητικής αξιολόγησης/αποτίμησης.
- Να υιοθετηθούν κριτήρια αξιολόγησης που λαμβάνουν υπόψη τη γονεϊκότητα ως ενδεχόμενο στις ζωές των ερευνητών.
- Να ενθαρρυνθεί η τοποθέτηση γυναικών στον ρόλο του κύριου ερευνητή σε έργα E&K μέσω προσωρινών ειδικών μέτρων.
- Να αξιολογηθεί με κριτικό πνεύμα ο αρνητικός αντίκτυπος των άτυπων πρακτικών και μη δηλωμένων κριτηρίων αξιολόγησης για τις γυναίκες ερευνήτριες.
- Να εξεταστεί το ενδεχόμενο θέσπισης, όπου είναι δυνατόν, διαδικασιών διπλά τυφλής αξιολόγησης προκειμένου να αποφεύγονται οι προκαταλήψεις λόγω φύλου στους μηχανισμούς χρηματοδότησης με γνώμονα τον άνθρωπο, αντί για το καλύτερο έργο.
- Να συλλέγονται ξεχωριστά δεδομένα για κάθε φύλο όσον αφορά στους αιτούντες, το μέσο μέγεθος των επιχορηγήσεων και τις επιτροπές ελέγχου ανά επιστημονικό πεδίο και σύστημα χρηματοδότησης, καθώς και όσον αφορά στη σύνθεση των οργάνων λήψης χρηματοδοτικών αποφάσεων, σύμφωνα με τις συστάσεις της Science Europe (2017).
- Να διασφαλιστεί η ισόρροπη εκπροσώπηση των φύλων μεταξύ των υποψηφίων για (επιστημονικά) βραβεία.

Συστάσεις για την **προώθηση των θεμάτων που αφορούν στο φύλο στο περιεχόμενο της έρευνας και της καινοτομίας:**

- Να καταναμηθούν πόροι για ειδικά προγράμματα σπουδών σε θέματα φύλου, προκειμένου να ενθαρρυνθεί η παραγωγή

Οι προσεγγίσεις του Προγράμματος «Ορίζοντας 2020» για την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στον τομέα της έρευνας θα πρέπει να προωθηθούν ως καλή πρακτική στους χρηματοδότες έρευνας, στους ερευνητικούς φορείς και στο πλαίσιο άλλων διεθνών συνεργασιών.

Οδικός Χάρτης του EXE 2015-2020

γή νέων γνώσεων και να γίνουν καλύτερα αντιληπτά τα ζητήματα που αφορούν στο φύλο.

- Να απαιτείται από όσους υποβάλλουν αίτηση για επιχορήγηση να υποδεικνύουν κατά πόσον το βιολογικό ή/και κοινωνικό φύλο έχουν άμεση σχέση με την ερευνητική τους πρόταση και πώς θα ενσωματωθεί η διάσταση του φύλου στο σύνολο της έρευνας ή του κύκλου καινοτομίας. Όταν η ανάλυση βιολογικού/κοινωνικού φύλου δεν έχει άμεση σχέση με το πεδίο μελέτης, θα πρέπει να παρέχονται διευκρινίσεις από τους αιτούντες.
- Να διαδοθούν κατευθυντήριες γραμμές για όσους υποβάλουν αίτηση για επιχορήγηση και για τους (ομότιμους) αξιολογητές σχετικά με την ενσωμάτωση αναλύσεων με βάση το φύλο στο ερευνητικό περιεχόμενο, και να υποστηριχθεί η επαφή τους με εμπειρογνώμονες σε θέματα φύλου.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή είναι ο βασικός χρηματοδότης Ε&Κ στην Ευρώπη. Ερευνητές από όλες τις χώρες της ΕΕ ενθαρρύνονται να συμμετέχουν σε προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για ερευνητικά έργα. Περαιτέρω συστάσεις για **να καταστεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή μοντέλο αναφοράς και υποστηρικτής των πολιτικών ισότητας των φύλων των εθνικών χρηματοδοτών έρευνας** περιλαμβάνουν, σύμφωνα με τις συστάσεις της πρώην Ομάδας του Ελσίνκι (νυν Μόνιμη ομάδα εργασίας για την ισότητα των φύλων στον τομέα της έρευνας και καινοτομίας της Επιτροπής Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας και Καινοτομίας – ERAC):

- Αύξηση της γνώσης και της ανάπτυξης ικανοτήτων σε θέματα φύλου για τους βασικούς παράγοντες της διαδικασίας χρηματοδότησης της Ε&Κ (σύμβουλοι, εθνικά σημεία επαφής, αιτούντες, αξιολογητές κτλ.).
- Παρακολούθηση όλων των δράσεων και μέτρων που χρησιμοποιούνται στο Πρόγραμμα-Πλαίσιο και αφορούν στο φύλο.

Συμπεράσματα

Το GENDERACTION δεσμεύεται για τη δημιουργία μιας κοινότητας EXE που θα καινοτομεί στην εφαρμογή πολιτικών ισότητας των φύλων. Οι χρηματοδότες έρευνας συνιστούν βασικούς παράγοντες μιας τέτοιας κοινότητας.

Η αντιμετώπιση των προκαταλήψεων λόγω φύλου στην αξιολόγηση της έρευνας δεν σημαίνει απλώς αποφυγή των επίμονων ασυνείδητων προκαταλήψεων από τους αξιολογητές· είναι πολύ σημαντικός και ο τρόπος με τον οποίο εκλαμβάνονται οι ικανότητες των γυναικών κατά τη διαδικασία αξιολόγησης. Οι χρηματοδότες έρευνας ως οργανισμοί, και όχι μόνο οι αξιολογητές ως πρόσωπα, είναι συσυμπεύθυνοι για την επίτευξη της ισότητας των φύλων, άρα πρέπει να επιδοθούν σε διαρθρωτικές αλλαγές στις διεργασίες,

στις πρακτικές, στην κουλτούρα και στις δομές τους.

Επιπλέον, οι χρηματοδότες έρευνας διαδραματίζουν καίριο ρόλο στην ενθάρρυνση της υπεύθυνης έρευνας για ένα βιώσιμο μέλλον διασφαλίζοντας ότι οι μέθοδοι και τα αποτελέσματα των χρηματοδοτούμενων έργων ενσωματώνουν αναλύσεις με βάση το φύλο και λαμβάνουν υπόψη τις ανάγκες και τα συμφέροντα ολόκληρου του πληθυσμού.

Παραπομπές

Athena Swan *Institution Application Bronze and Silver Award*.

Council of the EU (2015) *Council Conclusions on Advancing gender equality in the European Research Area* (14846/15 RECH).

Council of the EU (2015) *Council Conclusions on the ERA Roadmap 2015-2020* (9351/15 RECH).

ERAC *Opinion on the European Research Area Roadmap 2015-2020* (ERAC 1208/15).

European Commission (2017) *Implicit gender biases during evaluations. How to raise awareness and change attitudes*.

European Parliament (2015) *Resolution on women's careers in science and universities, and glass ceilings encountered* (2014/2251(INI)).

GENDERACTION (2018) *Gender in open science & open innovation* (Briefing paper no.5).

GENDERACTION (2018) *Report on Strategic advice for enhancing the gender dimension of Open Science and Innovation Policy*.

GENDER-NET (2016) *Manuals with guidelines on the integration of sex and gender analysis into research contents, recommendations for curricula development and indicators*.

Helsinki Group on Gender in Research and Innovation (2017) *Position paper on H2020 Interim Evaluation and preparation of FP9*.

Irish Research Council. *Gender Strategy & Action Plan 2013-2020*.

Science Europe (2017) *Practical Guide to Improving Gender Equality in Research Organizations*. D/2017/13.324/2.

Swedish Research Council (2017) *A gender-neutral process – gender equality observations in the Swedish Research Council's review panels 2016*.

Vinnova. Swedish Innovation Agency:
<https://www.vinnova.se/en/>.

Επικοινωνήστε μαζί μας:

www.genderaction.eu
info@genderaction.eu
[@GENDERACTION_EU](https://twitter.com/GENDERACTION_EU)

Το εν λόγω έργο χρηματοδοτείται από το Πρόγραμμα Έρευνας και Καινοτομίας «Ορίζοντας 2020» της Ευρωπαϊκής Ένωσης δυνάμει της υπ' αριθ. 741466 Σύμβασης Επιχορήγησης.

Αποποίηση ευθυνών: Οι απόψεις και οι γνώμες που εκφράζονται στο παρόν έγγραφο είναι αποκλειστικά του έργου και δεν αντικατοπτρίζουν τις απόψεις και τη γνώμη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δεν φέρει καμία ευθύνη για την όποια χρήση των πληροφοριών που περιέχονται στο παρόν.